

139359 - می‌خواهد پول‌هایش را یک‌جا نگذارد و با آن سرمایه‌گذاری کند اما با احتیاط شرعی

سوال

راه حل جایگزین از نظر اسلامی برای کسی که مبلغی از مال دارد و قصد سرمایه‌گذاری دارد اما راهی برای راه اندازی پروژه‌ای که با آن کسب درآمد کند ندارد چیست؟ برای مثال کودکان یتیم یا شخصی که تجربه کار تجاری را ندارد.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولاً:

شریعت برای حفظ اموال و صیانت آن آمده است.

از مُغیره بن شعبه - رضی الله عنه - روایت است که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: **الله برای شما پرحرفی و بسیار سوال کردن و حیف و میل کردن مال را بد دانسته است** به روایت بخاری (۲۴۰۸) و مسلم (۵۹۳).

حافظ ابن حجر - رحمه الله - می‌گوید:

حیف و میل مال: پیش‌تر گفته شد که بیشتر [شارحان] آن را حمل بر اسراف در خرج کردن دانسته‌اند و برخی آن را مقید به خرج کردن در راه حرام دانسته‌اند اما قوی‌تر آن است که منظور خرج کردن در غیر وجوهی است که شرع به آن امر کرده، چه دینی باشد و چه دنیوی، بنابراین از آن منع کرده زیرا الله تعالی مال را عامل برپا داشتن منافع بندگان قرار داده و اسراف آن باعث برآورده نشدن این مصالح می‌شود، یا در حق کسی که اسراف می‌کند یا در حق دیگری و کثرت هزینه کردن در اعمال خیر برای به دست آوردن ثواب آخرت - تا جایی که حق اخروی مهم‌تری را پایمال نسازد - از آن استثنا شده است.

ذخیره کردن مال و استفاده نکردن از آن اگر چه اسراف به حساب نمی‌آید اما تعطیل مال و ضایع ساختن مصلحت‌هایی است که در صورت به کار انداختن پول برای صاحبش و دیگران به دست می‌آید زیرا به کار انداختن پول مصلحت‌هایی عام را در پی دارد و از کار انداختن پول این مصالح را معطل می‌کند علاوه بر آن‌که با هزینه کردن و دادن زکات از پول کم می‌شود.

بر همین اساس عمر بن الخطاب - رضی الله عنه - می‌فرماید: **هر کس سرپرستی یتیمی را بر عهده گرفت برایش تجارت کند**

و مالش را رها نکند که صدقه (یعنی زکات) آن را تمام کند به روایت دارقطنی (۲/ ۱۰۹) و ابن العربی در عارضة الأحوزی (۲/ ۹۹) آن را صحیح دانسته است.

بیهقی (۱۱۳۰۳) از حکم بن ابی العاص روایت کرده که گفت: عمر بن الخطاب - رضی الله عنه - به من گفت: آیا نزد شما تجارتگاهی وجود دارد؟ زیرا نزد من مال یتیمی است که نزدیک است زکات آن را به پایان برساند. به او گفتم: آری. پس به من ده هزار [سکه] داد پس مدت زمانی از او دور شدم، سپس برگشتم و به من گفت: آن مال چه شد؟ گفتم: به صد هزار رسید.

همچنین بیهقی (۱۱۳۰۴) از قاسم بن محمد روایت کرده که گفت: عائشه - رضی الله عنها - اموال ما را بیشتر می‌کرد و با آن در بحرین تجارت می‌کردند.

شیخ الاسلام ابن تیمیه - رحمه الله - می‌گوید:

برعهده گرفتن مسئولیت مال یتیم جایز نیست مگر برای کسی که امانت‌دارش باشد و واجب آن است که اگر ولی این صفت را ندارد دیگری جای او را بگیرد... و تجارت با مال یتیم مستحب است به دلیل قول عمر و دیگران که: با اموال یتیمان تجارت کنید تا زکات آن را به پایان نرساند (الفتاوی الکبری: ۵/ ۳۹۷).

بر این اساس، برای کسی که مالی یا مال یتیمی نزد اوست شایسته است که با این مال تجارت کند و سعی در رشد آن داشته باشد و نگذارد که زکات و دیگر هزینه‌ها آن را به پایان برساند و یا در معرض گم شدن و دزدی قرار بگیرد.

حال اگر خودش استعداد تجارت دارد، خودش با آن کار کند و اگر در این کار مهارت ندارد در پی شخصی امانت‌دار و کاردان باشد و او را در این مال شریک کند و هر دو سود ببرند.

مانند این، قرار دادن پول در یکی از بانک‌های اسلامی است که از مشروع بودن معاملات آن آگاه است و می‌داند بنابراین معاملات حرام ربوی و دیگر تعامل‌های حرام فعالیت نمی‌کند.

همچنین شرکت‌هایی وجود دارد که پروژه‌هایی را برای سرمایه‌گذاری معرفی می‌کنند و همین‌طور درباره ارزش سرمایه‌گذاری در این پروژه‌ها اطلاعات ارائه می‌دهند و خودشان به مدت چند ماه پروژه را دنبال می‌کنند و همه این کارها را در برابر هزینه‌ای مورد اتفاق انجام می‌دهند و شما می‌توانید از خدمات این دفاتر استفاده کنید.

با وجود کلاهبرداری که از خوردن پول مردم ابایی ندارند شایسته است که صاحب مال توجهی ویژه به اموال خود داشته باشد و نسبت به شخصی که پول خود را در اختیارش می‌گذارد اطمینان داشته باشد.

خوب است که حکومت‌ها نیز نقشی در این کار (یعنی سرمایه‌گذاری برای صاحبان اموال) داشته باشند زیرا دولت‌ها توانایی

بیشتری از افراد دارند و به جای آن که پول مردم را به صورت قرض‌های ربوی مانند درصد مشخص ثابت ماهیانه بگیرند، پروژه‌هایی حقیقی و سودمند راه اندازی کنند و قرارداد نیز به صورت مضاربه و بنا بر احکام شرع باشد.

هنگامی که حکومت‌ها چنین کاری نمی‌کنند و امانت‌داری نیز نزد مردم ضعیف شده باشد، کسی که پولی دارد و خودش از سرمایه‌گذاری آن ناتوان، طعمه آسانی برای کلاهبرداران می‌شود و پول مردم به هدر رفته و مصالح بندگان نیز معطل خواهد ماند.

از خداوند مسئلت داریم که اوضاع مسلمانان را به صلاح آورد.

والله اعلم